

Skøytekongen Michael Staksrud ble ikke myrdet under okkupasjonen

Det ble derimot hans bror som kunne avsløre «gode» nordmenn!

Hva er sannheten omkring Michael Staksruds død i november 1940?

Ble han myrdet av heimefronten? Var det hirden som drepte ham, Eller tyskerne? Tok han sitt eget liv?

Når norske skøytekonger diskuteres, er det ikke å unngå at Staksrudnavnet kommer på tale, og straks fremmes spørsmålene om hans liv — og død — i første okkupasjonsår.

«Folk og Land» har fått mange oppfordringer om å fortelle sannheten om Michael Staksruds skjebne. Henvendelsene er kommet fra alle kanter av landet, og særlig da fra skøyteentusiaster som levet i den tid da skøytekongens navn fylte overskriftene i verdens sportspressen.

Hvem var han?

Hadelending, født på Gran i 1908, kontormann av yrke. Interessert i idrett fra barnsben av, og særlig var det skøytesporten som opptok all hans tid. Han ble da også den store skøytekonge, med verdensmesterskap i 1930, 1935 og 1937, europamester i 1934 og 1937, Norgesmester 1932 og 1934. Satte i 1937 verdensrekord på 1500 meter med 2.14.9 og slo ved den anledning Oskar Mathisens 23 år gamle rekord på 2.17.4. Hadde i 1933—1935 verdensrekorden på 3000 meter med 4.59.1.

Staksrud var usedvanlig kraftig og energisk, men folk som kjente ham legger ikke skjul på hans stahet, som resulterte i at han tok lite hensyn til råd og opplegg fra trenerne.

Han var glad i mennesker, i liv og røre, og kunne i «godt løp» at se en drink for meget.

Dette førte flere ganger til konflikter med hans nærmeste venner i klubbledelsen.

Medlem av Nasjonal Samling?

Michael Staksrud var ikke opptatt av politikk; heller ikke i tiden etter okkupasjonen. Han holdt svært meget av sin bror, Paul, som var aktivt medlem av Nasjonal Samling og hirdmann. Gjennom ham fikk Michael mange venner som var tilsluttet Partiet. Han ble likevel ikke selv med, men var overalt betraktet som «stripete».

Hva skjedde 9. november 1940?

Sammen med sin hustru og et forlovet par fra nærmeste omgangskrets dro Michael Staksrud til Tangen kafé ved Gjørsøen, hvor det ble satt i gang et større «sjøslag». Festen ble først avsluttet kl. 0130 om natten, og det ble nydt et større kvantum

alkohol. Staksrud gikk sammen med sin venn opp på det værelset de skulle dele, men gikk kort tid ut igjen, i det han trengte luft. Da han ikke kom tilbake ble vennen urolig for ham, og gikk for å se etter ham. Uten resultat.

Neste morgen var Michael Staksrud fremdeles borte, men det lot ikke til å forurolige noen. Hans kone var vant til at han ofte forsvant, og hun kunne fortelle at han flere ganger hadde dratt alene til Oslo uten å si fra. Samme dag fant vennen Staksruds hatt flytende i vannet rett utenfor kaféen, men varslet ikke noen om funnet. Han ville ikke gjøre sin forlovede og hennes foreldre (som var innehavere av kaféen) urolige, sa han etterpå. Det ble av den lokale lensmann satt i gang sokning utenfor kaféen, men Staksrud ble ikke funnet. Etter fru Staksruds ønske ble deretter sokningen innstillet. Imidlertid tok kriminalpolitiet i Oslo opp saken og ga beskjed til politimesteren i Follo om at Staksrud var forsvunnet ved Gjørsøen. Denne satte i gang ny sokning, vesentlig i området hvor hatten var funnet. Da det kom melding om at Staksrud skulle være sett av flere personer i Oslo, ble sokningen igjen innstillet.

Michael Staksruds bror, Paul,

var imidlertid misfornøyd med politiets arbeide, og henvendte seg til Hirdstaben i Oslo. Hirden ble sammenkalt gjennom opprop i radioen og møtte opp lørdag 16. november. Da hadde også politimesteren kommet til at meldingene om at Staksrud var sett i Oslo ikke stemte, og hadde skaffet en dykker som skulle ta fatt søndag morgen.

Som nevnt ble Staksruds hatt funnet i vannet like utenfor kaféen. En hirdmann pekte imidlertid på at hatten kunne ha drevet dit med vinden, og etter å ha undersøkt vindretningen fant man frem til en odde, hvorfra hatten kunne ha drevet. Da dykkeren kom søndag morgen ble det satt igang sokning ved odde, og liket av Michael Staksrud ble funnet. Etter dette ble saken overlatt kriminalpolitiet, og det ble den ikke ukjente oppdagelsessjef Sveen som skulle lede etterforskningen.

Etter nitide undersøkelser og vitneavhøringer kom politiet frem til at det ikke var grunn til å anta at det forelå noe forbrytersk i forbindelse med Michael Staksruds død. Skrammer som Staksrud hadde i bakhodet antok man skrev seg fra at han hadde slått hodet i en sten da han gled ut i vannet og druknet. Statsadvokaten bestemte 17. desember å henlegge saken.

Hirden anklaget

Etter okkupasjonen tok pressen igjen opp saken, og en tidligere medarbeider for den norske legasjons pressekontor i Stockholm, Odd Hjort-Sørensen, beskyldte hirden for at det var den som hadde myrdet Michael Staksrud. Årsaken til mordet skulle, etter Hjort-Sørensens undersøkelser, være at Staksrud ville være med i idrettsstreiken, og således ikke delta i noen konkurranser...

Dette er det rene nonsens. Ved Staksruds død i november 1940 var det ingen som hadde hørt om noen idrettsstreik, og følgelig var det heller ingen som forsøkte å bevege Staksrud til å gå på skøyter.

Odd Hjort-Sørensen skrev bl.a.: «Norske nazister forsøkte sommeren 1940(!) å nazifisere norsk idrett, men ble møtt med en fast mur av motstand...»

La oss bemerke at sommeren 1940 satt administrasjonsstyret med makten, hvor det sammen med stortingets presidentskap, høyesterett og biskop Berggrav forhandlet som ivrigst om avsettelse av kongen og opprettelse av et norsk riksråd. Hvis man altså sommeren 1940 planla noen idrettsstreik, og hvis det var «en fast mur av motstand» den gang, måtte den være rettet mot admi-

(Forts. s. 12)

Michael Staksrud ble ikke . . .

nistrasjonsrådet. Det er likevel ubestridelig at ingen på det tidspunkt hadde hørt antydninger om noen spesiell aksjon fra idrettsungdommens side. En annen sak er at forholdene i seg selv ikke innbød til idrettsutførelse.

Odd Hjort-Sørensen's vrøvl kan motbevises bare av den ting at formannen i Norges Idrettsforbund i 1940, daværende kaptein Olav Helset, la ned krans på båren til Michael Staksrud, og i den forbindelse understreket at de to forbund, A.I.F. og N.I.F. nå hadde sluttet seg sammen til ett, og at han talte på vegne av alle idrettsfolk «uansett hvilken idrett de driver.»

Odd Hjort-Sørensen stoppet ikke med dette. I en artikkel skrev han:

« . . . det syntes(!) ettertrykkelig bevist at nazistene på sin side gjorde store anstrengelser for å bringe Michael Staksrud inn i partiet, død eller levende.»

På dette tidspunkt strømmet innmeldelsene til partiet inn, etter at Terboven hadde sagt at veien til frihet og selvstendighet for Norge gikk gjennom Nasjonal Samling. At partiet skulle gjøre seg noen ekstra anstrengelser for en skøyteløpers skyld (som dessuten var vennlig stemt) er direkte latterlig.

Hjemmefronten anklaget

Michael Staksruds bror, Paul, trodde heller ikke på politiets fastsettelse av dødsårsaken. Også han ga uttrykk for at Michael var myrdet — av hjemmefron-

ten. Han påstod at hans bror ville melde seg inn i Nasjonal Samling, og at det var grunnen. Ved mordet forhindret man at den verdenskjente skøyteløper kastet glans over den nye tid med nye skøytebragder,

Tyskerne anklaget

Også tyskerne fikk skylden for Michael Staksruds død. En «god» nordmann kunne fortelle at ukjente offiserer hadde kjørt på ham, og som senere av frykt for følgene hadde fått Jonas Lie (!) til å droppe liket i Gjersøen.

En stund ble Michael Staksruds kone mistenkt, og også vennen som fant skøyteløperens hatt i vannet.

Det het også at Michael Staksrud hadde tatt sitt eget liv, på grunn av presset fra begge fronter.

Naturlig dødsårsak

Det er mange som i de senere år har interessert seg for Michael Staksruds død. Alle er kommet til at politiet, under oppdagelsejef Sveen, gjorde en grundig etterforskning, og at Michael Staksruds død i 1940 ikke skyldes en forbrytelse.

Men Paul ble myrdet

For utenforstående var det uforklarlig at Paul Staksrud, bror til Michael, ble myrdet i 1945. Det skjedde på Hadeland i verdenskrigens slutfase.

Journalisten Hjort-Sørensen kunne senere komme med følgende teorier: «Man antok at det var hjemmestyrkene som

hadde tatt ham av dage. Det er lite trolig. Han var ikke farlig for noen og slett ikke for hjemmestyrkene på et tidspunkt da seieren allerede var et faktum. Eller var han en farlig person? Det må i så fall ha vært for en eller flere personer som fryktet at han under landssvikoppjøret kunne gi opplysninger av ubehagelig art for vedkommende.»

Det Hjort-Sørensen fortier, eller ikke vet, er at Paul Staksrud var tidligere kommunist, som hadde fått spesialutdannelse i Moskva. Da han gikk inn i Nasjonal Samling la han ikke skjul på fortiden.

Paul hadde inngående kjennskap til nordmenn som før okkupasjonen hadde tilhørt det sovjetiske spionasjeapparat i Norge, og han visste om de «tak» sovjetrusserne hadde på dem. Nordmenn som var livredd for at Paul ville avsløre dem, og som ikke ville gå av vegen for å utrydde ham.

Ikke nok med det: som medlem av en etterretningsorganisasjon under okkupasjonen kjente han til «gode» nordmenn med landskjente navn, som i løpet av de fem år tjente tyskerne med angiverier og hjelp i forbindelse med bl.a. flukten over grensen.

Morderne som tok livet av Paul, er allerede kjente av mange, men vi skal ikke følge i Hjort-Sørensen's spor og peke dem ut her. Det får vi eventuelt gjøre i en senere beretning om de feige og bestialske snikmord under okkupasjonen.

Når mange mener at skøyte-

kongen, Michael Staksrud, i 1940 ble myrdet ved en misforståelse, og at det den gang var Paul som skulle likvideres, stemmer ikke dette. Hvor sannsynlig det enn høres ut.